

نام موسسه / پژوهشکده / مرکز ملی : موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

عنوان: معرفی گیاهان دارویی با اهمیت سیاه دانه (*Nigella sativa* L.) و بالنگو (*Lallementia royleana*) (Benth. In wall). به عنوان گیاهان دارویی یک ساله

یافته منتج از پروژه شماره: ۹۵۱۱۷-۰۹-۶۴-۴ مدت اجرا: ۳ سال و ۶ ماه

مجری: مصطفی زارع رتبه علمی: محقق

آدرس الکترونیکی مجری: Zare26m@yahoo.com

تعریف مسئله و اهمیت موضوع:

با توجه به نیاز روزافزون صنایع داروسازی و یا فرآوری محصولات دارویی با منشا گیاهی، لزوم توجه به کشت و افزایش سطح زیر کشت گونه‌های دارویی کاملاً محسوس است. متأسفانه در کشور ما، بیشتر گیاهان دارویی مورد استفاده از رویشگاه اصلی آن‌ها برداشت می‌شوند که علاوه بر افزایش فشار و تخریب رویشگاه، باعث کاهش تنوع ژنتیکی و سایر خسارات جبران‌ناپذیر می‌شوند. شرایط آب و هوایی حاکم بر استان یزد و خشک‌سالی‌های اخیر، سبب شده است که گیاهان دارویی در عرصه‌های طبیعی در خطر انقراض و تهدید قرار گیرند. در این شرایط، برآورد هزینه و درآمد، کشت و بهره‌برداری گیاهان دارویی، امری مهم و ضروری به نظر می‌رسد. به طور عمده محصولات زراعی و باغی مانند گندم، جو، انار و یونجه و غیره با توجه به نیاز آبی که دارند، مسئولین و کارشناسان را بر آن داشته تا در موقعیت‌های مکانی مناسب گیاهان با نیاز آبی کم و صرفه اقتصادی بیشتر را معرفی کنند تا در صورت مناسب بودن و با بررسی‌های علمی و کارشناسی دقیق همراه با کشت‌های مرسوم توصیه گردد.

دستورالعمل بکارگیری یافته در عرصه:

کاشت گیاهان دارویی با بحث درآمد و هزینه مواجه است. لذا، بایستی با صرف کمترین هزینه، بیشترین محصول برداشت نمود. و باید سعی نمود از صرف هزینه‌های زیاد جلوگیری شود، به‌ویژه هزینه‌های کارگری در حد امکان از دستگاه‌ها و وسایل مجهز استفاده شود. در این پروژه، صرفه اقتصادی شش گیاه دارویی یک‌ساله مورد مقایسه قرار گرفته است و به ترتیب گیاهان با ارزش اقتصادی بیشتر به کمتر معرفی گردیده است. لذا، توصیه به کاشت گیاهان دارویی، از بین گونه‌های مورد بررسی در این پروژه به ترتیب اولویت دو گیاه سیاه دانه و بالنگو در نظر گرفته شده است.

سطح زیر کشت از سطح کم شروع و سپس گسترش یابد. در ابتدا به همراه کشت گندم، قطعه زمینی برای کشت

این دو گیاه در نظر گرفته شود و سپس، با توجه به تقاضای بازار و بازاریابی مناسب محصول کشت این دو گیاه با ارزش توسعه یابد. پس از آماده‌سازی بستر کاشت، کشت این دو گیاه با روش کشت بذری انجام شود. پس از کاشت، آبیاری مرحله اول انجام پذیرد و آبیاری مراحل دوم و سوم با فاصله زمانی ۳-۴ روزه باشد. از مرحله سوم به بعد آبیاری، ۷ روز یکبار می‌توان انجام داد. جهت عملکرد بالاتر محصول اجرای سیستم آبیاری قطره‌ای مناسب است. در صورت اجرای سیستم آبیاری قطره‌ای آبیاری ۴ روز یک دفعه انجام گیرد. حداقل ۱۵-۱۰ روز قبل از برداشت محصول و رسیدن بذور آبیاری به‌طور کامل قطع گردد. برداشت این دو گیاه در زمان بذردهی کامل و برداشت سرشاخه‌های حاوی بذور انجام پذیرد. جهت افزایش صرفه اقتصادی، باید در جهت کاهش زنجیره توزیع این دو محصول تلاش نمود تا حد ممکن با تنظیم قرارداد با شرکت های داروسازی محصول این دو گیاه با ارزش را به آنها فروخته شود.

نتایج و مزایای حاصل از بکارگیری یافته در عرصه:

از نتایج مهم این طرح، تشویق کشاورزان به کاشت این دو گیاه دارویی با ارزش است. توسعه کاشت این دو گیاه زمینه را برای توسعه کاشت گیاهان دیگر نیز فراهم می‌نماید و با کاشت این دو گیاه با ارزش، علاوه بر تولید محصول اولیه شرکت‌های داروسازی و تهیه کنندگان محصولات آرایشی و بهداشتی باعث اشتغال‌زایی و کسب درآمد می‌گردد.

علاوه بر تولید این دو محصول، می‌توان از بذور برداشت‌شده با تعیین قوه نامیه و تهیه بذور با کیفیت، جهت کشت مجدد استفاده نمود و هم‌چنین، با فروش بذور حاصل به سایر متقاضیان کشت این دو گیاه، نیز می‌توان درآمد کسب نمود.

عکس/عکس‌های شاخص از یافته:

عکس ۱- کشت گیاه دارویی سیاه دانه *Nigella sativa* L.

عکس ۲- کشت گیاه دارویی بالنگو (*Lallementia royleana* (Benth. In wall)).

اقتصادی گردید. به طوری که، کاربرد این ترکیبات در رقم فندقی به ترتیب موجب افزایش عملکرد بیش از ۶۰ و ۳۰ درصد و در رقم احمدآقایی به ترتیب موجب افزایش عملکرد بیش از ۹۵ و ۸۵ درصد شد. در واقع می توان گفت در شرایط تامین نیاز سرمایی، با توجه به کاهش نیاز گیاه به محرک های رشدی ترکیب k_1 (فاقد هورمون جیبرلیک اسید) نسبت به ترکیب k_2 ارجحیت و دارای مزیت اقتصادی است.

عکس/عکس های شاخص از یافته:

ترکیب نهایی تولیدشده جهت عرضه در نمایشگاه بین المللی فن بازار تهران ۱۴۰۰ (سمت راست)،
اثر ترکیب انتخابی k_2 بر میزان تشکیل خوشه ها و دانه بندی در هر خوشه (سمت چپ)